

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA RIVOJLANTIRUVCHI MARKAZLARNI TASHKIL ETISH TEXNOLOGIYALARI

Muminova Gulasal Baxodirovna

QDU o'qituvchisi

Nuritdinova Saodatxon Yusufbek qizi

QDU talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantiruvchi markazlarni tashkil etishning pedagogik va texnologik asoslari yoritilgan. Rivojlantiruvchi muhitning bolalar shaxsiy, intellektual va ijodiy rivojiga ta'siri tahlil qilinib, markazlarni samarali tashkil etish texnologiyalari, ularning turlari hamda amaliy ahamiyati ochib berilgan. Shuningdek, zamonaviy ta'lim yondashuvlari asosida rivojlantiruvchi markazlarning pedagogik jarayondagi o'rni asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, rivojlantiruvchi markazlar, pedagogik texnologiya, rivojlantiruvchi muhit, bola rivoji, kompetensiyaviy yondashuv.

Kirish

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, ta'lim sifatini oshirish va bolaning har tomonlama rivojlanishini ta'minlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, maktabgacha yoshdagi bolalarda mustaqil fikrlash, ijodkorlik, kommunikativ va ijtimoiy kompetensiyalarni shakllantirishda rivojlantiruvchi muhit muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtayi nazardan, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantiruvchi markazlarni tashkil etish zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ajralmas qismi bo'lib, ta'lim jarayonini bolaning qiziqishi va ehtiyojlariga mos holda tashkil etishga xizmat qiladi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoevning "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi qarorida maktabgacha ta'lim tizimida olib boriladigan ishlar mazmuni aniq belgilab berildi. Unga ko'ra maktabgacha ta'lim tizimiga innovatsiyalarni, ilg'or pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish, MTTlarda bolalarni rivojlantirishga mutlaqo yangi yondashuvlarni joriy etish kabi vazifalar belgilab qo'yildi. Qaror bilan birgalikda O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi ham tasdiqlandi. Konsepsiya doirasida maktabgacha yoshdagi bolalarning har tomonlama intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlanishi uchun shart-sharoitlar yaratiladi. MTTda rivojlanish markazlarini tashkil etish Davlat talablari va «Ilk qadam» davlat o'quv dasturini amalga oshirishni nazarda tutadi. Markazlarda ishlash har bir bolaning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda eng samarali rivojlanishiga imkon beradigan tarzda, uning individual qobiliyatlari, qiziqishlari, faoliyat darajasini inobatga olgan holda tashkil etiladi. Rivojlanish markazlari ta'lim, rivojlantiruvchi, o'qitish, rag'batlantiruvchi, uyushgan, kommunikativ funksiyalarni

bajarishi kerak. Eng muhimi, ular mustaqillikni rivojlantirish ustida ishlashlari kerak, bolalar va kattalar o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning shaxsga yo'naltirilgan ta'limga asoslangan bolaning tashabbusini rag'batlantirishi kerak. Gurux xonasidan moslashuvchan va o'zgaruvchan tarzda foydalanish talab etiladi. Rivojlanish markazlaridagi tematik, didaktik materiallar bolaning ehtiyojlari va manfaatlarini qondirishga xizmat qilishi kerak. Markazlarning dizayni estetik, bolalar uchun jozibali bo'lishi kerak, va mustaqil faoliyatga bo'lgan istakni keltirib chiqarishi kerak. Guruh xonasida rivojlanish markazlarini yaratishda o'yin faoliyatining etakchi rolini hisobga olish kerak. Rivojlanish markazlaridagi jihozlar xavfsiz va didaktik materiallar bolaga tegishli bo'lishi va bolalarning yoshiga mos bo'lishi kerak. Rivojlanish markazlaridagi didaktik materiallar tematik vazifalarni hisobga olgan holda o'zgarishi kerak. Markazlarni uskunalar bilan ortiqcha jihozlamaslik zarur. Rivojlanish markazlari bolalar va kattalar bilan aloqa qilish va birgalikdagi faoliyatni, shuningdek o'z o'zi bilan shug'ullanish imkoniyatini ta'minlashi kerak. Tematik rejalashtirishga ko'ra, pedagog rivojlanish markazlarini didaktik materiallar va o'yin uskunalar bilan ta'minlash ustida o'ylashi va to'ldirishi kerak. Markazlarni bolalar va pedagoglarning birgalikdagi faoliyati va hunarmandchilik mahsulotlari bilan to'ldirish mumkin. Har bir markazning maqsadiga muvofiq haftaning boshida pedagogning tematik rejasiga binoan, materiallar tayyorlanadi va jihozlanadi..

Rivojlantiruvchi markaz tushunchasi va uning pedagogik ahamiyati. Rivojlantiruvchi markaz — bu bolaning yosh xususiyatlari, individual qobiliyatlari va qiziqishlarini hisobga olgan holda tashkil etilgan maxsus ta'lim muhiti bo'lib, unda bolalar erkin faoliyat orqali bilim, ko'nikma va malakalarni egallaydi.

Rivojlantiruvchi markazlarning pedagogik ahamiyati quyidagilarda namoyon bo'ladi:

- bolada mustaqillik va tashabbuskorlikni rivojlantiradi;
- bilishga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi;
- ijtimoiylashuv jarayonini faollashtiradi;
- ijodiy va tanqidiy fikrlashni shakllantiradi;
- ta'lim jarayonini individuallashtirish imkonini beradi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantiruvchi markazlar turlari. Amaliyotda rivojlantiruvchi markazlar quyidagi asosiy turlarga bo'linadi:

1. Til va nutq rivojlantirish markazi Ushbu markazda bolalarning og'zaki nutqi, so'z boyligi va muloqot madaniyati rivojlantiriladi. Kitoblar, rasmlar, hikoya tuzish kartochkalari asosiy vositalar hisoblanadi.

2. Matematika va mantiq markazi Sanash, taqqoslash, mantiqiy fikrlashni rivojlantiruvchi o'yinlar va didaktik materiallar joylashtiriladi.

3. Ijod va san'at markazi Rasm chizish, loy bilan ishlash, aplikatsiya va konstruktorlar orqali bolalarning estetik didi va ijodkorligi rivojlanadi.

4. Tabiat va tajriba markazi Tabiiy materiallar, tajribalar orqali bolalarda kuzatuvchanlik va ilmiy qiziqish shakllantiriladi.

5. Syujetli-rolli o'yinlar markazi Kasblar, ijtimoiy munosabatlar va hayotiy vaziyatlarni modellashtirish orqali ijtimoiy kompetensiyalar rivojlanadi.

Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantiruvchi markazlarni tashkil etish texnologiyalari bolaning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashda muhim pedagogik vosita hisoblanadi. To'g'ri tashkil etilgan rivojlantiruvchi muhit nafaqat ta'lim samaradorligini oshiradi, balki bolalarda mustaqil fikrlash, ijodkorlik va ijtimoiy faollikni shakllantiradi. Shu bois, rivojlantiruvchi markazlarni tashkil etishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Qodirova F.R. Maktabgacha pedagogika. – Toshkent: Tafakkur, 2020.
2. Ismailova Z.K. Maktabgacha ta'lim metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2019.
3. Davletshin M.G. Bolalar psixologiyasi va pedagogikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2017.
4. Xolmatova M.M. Maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanish psixologiyasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
5. Montessori M. Ilmiy pedagogika asoslari. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2016.
6. Abdullaeva Sh.S. Maktabgacha ta'limda rivojlantiruvchi muhitni tashkil etish // Pedagogik ta'lim jurnali. – Toshkent, 2021.
7. Yusupova N.A. Maktabgacha ta'limda kompetensiyaviy yondashuv // Zamonaviy ta'lim jurnali. – Toshkent, 2022.
8. Jumanovna-Toshmatova, Zamiraxon. "OILADA FARZANDLAR O'ZARO MUNOSABATLARI XUSUSIYATLARI." *Scientific article* 1.1 (2024).